

«Znaš šta je tu sve bilo...Jezivo je... A okolo, svakodnevnica... Zelena majica u blatu, tačno ispred zgrade... To me podsjetilo da okolo žive ljudi... Zabranjuju nam snimanje... Na granama više hiljada plastčnih kesa... Kao lišće... Slikaju naš automobil, zapisuju broj tablica... Imali smo nagon da uradimo sve što brže, i što prije idemo odatle. «

Ova priča počinje u Prijedoru. Prije dvadeset godina. 31. Maja 1992 godine, lokalna radio stanica emituje naredbu da svi građani Prijedora koji nisu srpske nacionalnosti nose bijele trake oko ruke. Naredjeno je da njihove kuće budu označene bijelim čaršafima na prozorima. U naredna tri mjeseca Prijedor je zauvijek promjenjen.

Dvadeset godina poslije gradonačelnik Prijedora žrtvama je zabranio planiranu, najavljenju komemoraciju. Odlučio sam da svoj protest iskažem stojeći u tišini, sa bijelom trakom oko ruke na glavnom trgu mog rodnog grada. Nikad dužih i tužnijih šest minuta nisam doživio. Osjećao sam se poniženo pred pogledima prolaznika. Osjećao sam se kao da sam gol. Počeo sam plakati.

Nisam znao niti mi je bilo bitno kako će drugi to posmatrati. Želio sam samo predstavljati oca i brata koji su preživjeli Omarsku i Trnopolje. U danima koji slijede stizali su razni komentari. Psovke, prijetnje da više ne dolazim u svoj grad. S druge strane podrška i riječi ohrabrenja. Za jedne sam postao «njihov» a za druge «naš».

Na 30. maj, dan prije medjunarodnog dana bijele trake odlučio sam da budem tamo gdje niko u tom trenutku nije. Sa dvojicom prijatelja iz Sarajeva krećem prema jugu. Putem koji će ove sezone proći stotine hiljada turista na putu prema odmoru na obali. Putu, ucrtanom u turističku mapu zemlje. A to je samo jedan od stotina puteva koji nas okružuju.

Hadzici. CITATI ŽRTAVA: «To je mjesto gdje sam zadnji put vidio oca.
... To je mjesto gdje smo zadnji put razgovarali.... I još nikad od tada nisam
imao veseo rođendan. »

Silos. CITATI ŽRTAVA «Ulaze mi u ćeliju. Nas bilo dosta. Čim su
otvorili vrata zovu mene... Prilaze mi tri čovjeka. Ne znam ni jednog od tih
ljudi ... Pao sam...»

Celibici. CITATI ŽRTAVA: «... ja sam sa njim ostala sama u toj prostoriji....on je mene tako počeo da ispituje.. Što sam znala to sam odgovarala..naredio mi je da se skinem..ja sam molila, plakala..jednostavno, to mi ništa nije pomoglo.»

Grabavica. CITATI ŽRTAVA: «Majka i sestra. ... Bile su ovdje ostale, nadajući se kao civili, da ih neće niko dirati, da neće završiti onako kako su završile... Ožednili su i spustili se u selo...»

Heliodrom. CITATI ŽRTAVA: “ stalno su nas odvodili na prinudne radove ... i tada nas je počeo maltretirati....Naređivao nam je da tučemo jedan drugog ...”

Dretelj. CITATI ŽRTAVA: « ... na pištaljku smo jeli, jednom dnevno... tukli su redom... neki zatočeniци su odvedeni u nepoznatom pravcu...»

Stojeći na mjestu zločina, sa kamerom u ruci, postaješ meta mnogih očiju iza kojih je mnogo upitnika. Komšinica izbacuje smeće. Vojska nas legitimira i zapisuje. Gdje je nekad bilo selo, gdje su se igrala djeca, sada samo usamljen, spomenik i razigran pas. Na spomeniku ime djeteta, okolo mukla tišina.

Na nekim mjestima neprijateljstvo i nedobrodošlica. Kao da radimo nešto loše. Zapisali su nam tabice, slikali automobil. Pitamo komšiju gdje je bio logor. Kaže da prvi put čuje za to. Njegov sin nam pokazuje tačnu lokaciju.

Jedna misao mi se ponavljala od mjesta do mjesta. Ljudi. Civili. Svi oni govore o istim osjećanjima. Strah, neizvjesnost, bol, strah, strah, strah.

Neke vrijednosti moraju biti iznad etnickih i politickih etiketa. Zar 20 godina poslije, nismo u stanju priznati? Jer znamo sta se desilo.

Razmišljamo o budućnosti u Evropi dok vozimo, hodamo, živimo pored lokacija natopljenim nevinom krvlju koju negiramo. Kakav primjer dajemo?

Zato je bitka žrtava Prijedora, bitka svih nas, dobronamjernih. Svi smo u ovome zajedno.

Pripremili:

Emir Hodžić
Aldin Arnautović
Ermin Zatega